

Çevrim İçi Öğrenme Ortamlarının Ebelik Öğrencilerinin Mesleki Aidiyet ve Öz Etkililik-Yeterlilik Düzeylerine Etkisi

Sema AKER (Sorumlu Yazar)¹

¹Araştırma Görevlisi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, sema.aker@sbu.edu.tr

 ORCID ID:0000-0002-5872-8067

Yasemin AYDIN KARTAL²

²Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, yasemin.aydin@sbu.edu.tr

 ORCID ID:0000-0001-7464-945x

ÖZ

Bu çalışma, çevrim içi öğrenme ortamlarının ebelik öğrencilerinin mesleki aidiyet ve öz etkililik-yeterlilik düzeylerine etkisinin belirlenmesi amacıyla yürütülmüştür. Tanımlayıcı ve korelasyonel desende yürütülen araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim yılında bir kamu üniversitesi Ebelik bölümü 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 218 öğrenci oluşturmuştur (Katılım oranı %71). Veriler; “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Ebelik Aidiyet Ölçeği (EAÖ)” ve “Öz Etkililik-Yeterlilik Ölçeği (ÖEYÖ)” ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan ebelik öğrencilerinin yaş ortalaması 21,01±1,66 olduğu ve %75,9’nun ebelik mesleğini isteyerek tercih ettiği belirlendi. Çevrim içi öğrenme ortamlarını, teorik eğitimde yeterli bulan öğrencilerin oranı %23,6 iken uygulamalı eğitimde ise yalnızca %7,9 olarak saptandı. Çevrim içi öğrenme ortamlarının avantajlarını çoğunlukla öğrencilerin %83,9’u sürekli eğitim imkânı sağlama, %72,9’u eğitimde fırsat eşitliği, %71,6’sı yer ve zaman bağımsızlığı olarak belirtilirken; dezavantajlarını ise %78,7’si uygulama eğitimlerinin etkin yürütülememesi, %77,7’si yeterli etkileşimin olmaması ve %68,1’i ise teknolojik yetersizlik olarak belirtmiştir. Katılımcıların EAÖ puan ortalaması 86,33±15,29 iken, ÖEYÖ puan ortalaması 83,37±12,28 olarak bulunmuştur. Çevrim içi öğrenmeden memnuniyet düzeyi ve sınıf değişkeninin EAÖ, ÖEYÖ ölçek puanları anlamlı olarak etkilemezken, bölümü isteyerek tercih etme, akademik başarı durumu değişkeninin ölçek puan ortalamalarını anlamlı olarak farklılaştırdığı tespit edildi. Ayrıca, öğrencilerin ebelik aidiyetleri arttıkça öz etkililik-yeterlilik düzeyleri pozitif yönde anlamlı olarak arttığı belirlenmiştir. Çalışma bulguları doğrultusunda, Covid-19 pandemisi nedeniyle çevrim içi öğrenmeyi deneyimleyen öğrencilerin öz etkililik-yeterlilik ve mesleki aidiyetlerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin öz etkililik-yeterlilik ve mesleki aidiyetlerini etkileyen faktörlerin de göz önünde bulundurularak etkili uzaktan eğitim stratejilerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevrim içi, ebelik, öğrenci, öz etkililik-yeterlilik, uzaktan eğitim

The Effects of Online Learning Environments on Midwifery Students' Professional Belonging and Self-Efficacy Proficiency Levels

ABSTRACT

This study was carried out to determine the effect of online learning environments on midwifery students' professional belonging and self-efficacy levels. The sample of the study, which was conducted in a descriptive and correlational design, consisted of 218 students studying in the 1st, 2nd, 3rd and 4th grades of a public university midwifery department in the 2021-2022 academic year (Participation rate 71%). Data; It was collected with the “Introductory Information Form”, “Midwifery Belonging Scale (MBS)” and “Self-Efficacy Scale (SES)”. Descriptive statistics, Mann Whitney U and Kruskal Wallis Test were used to evaluate the data. It was determined that the average age of midwifery students participating in the study was 21.01±1.66 and 75.9% of them willingly preferred the midwifery profession. While the rate of students who found online learning environments sufficient in theoretical education was 23.6%, it was only 7.9% in applied education. While 83.9% of the students mostly stated the advantages of online learning environments as providing continuous education, 72.9% of them equal opportunity in education, 71.6% of them as place and time independence; 78.7% of the disadvantages were stated as not being able to carry out the practical training effectively, 77.7% as the lack of sufficient interaction and 68.1% as technological inadequacy. While the mean score of the participants was found to be 86.33±15.29, the mean score of SES was found to be 83.37±12.28. While the level of satisfaction with online learning and the class variable did not significantly affect the scale scores of MBS and SES, it was determined that the variable of willingly choosing the department and academic achievement status significantly differentiated the scale mean scores. In addition, it was determined that as students' midwifery belonging increased, their self efficacy levels increased significantly in the positive direction. In line with the findings of the study, it was determined that the self efficacy and professional belonging of the students who experienced online learning due to the Covid-19 pandemic were moderate. It is recommended to develop effective distance education strategies by considering the factors affecting students' self-efficacy and professional belonging.

Keywords: Distance education, midwifery, online, self-efficacy, student

Atf için: Aker, S. & Aydın Kartal, Y.. (2023). Çevrim içi öğrenme ortamlarının ebelik öğrencilerinin mesleki aidiyet ve öz etkililik-yeterlilik düzeylerine etkisi. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 74-82.

Etik Kurul İzin Bilgileri: Araştırmanın yürütülebilmesi için yapıldığı üniversitesinin Girişimsel Olmayan Etik Kurul’undan etik kurul onayı alınmıştır (Sayı: 9065, Tarih:23.05.2022).

This is an open access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution and reproduction in any medium, provided the original authors and source are credited.

1. GİRİŞ

Gelişen teknolojiyle birlikte öğrenme ortamlarında da değişimler gerçekleşmiştir. Bilgisayar tabanlı öğrenme, sanal gerçeklik ve çevrim içi öğrenme gibi e-öğrenme platformları fiziksel öğrenim ortamlarına olan ihtiyaçları azaltmaktadır. Pek çok eğitim kurumu teorik eğitimin öğrenciye sunumunda ağ temelli görsel ve işitsel teknolojilerden yararlanmaktadır. Öğrenciler için farklı bir öğrenme deneyimi oluşturan çevrim içi öğrenme ortamları, zaman ve mekan kısıtlaması olmaması ve tekrarlı öğrenmeyi desteklemesi nedeniyle öğrenme sürecinin iyileştirmesine katkı sağlamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaklaşık 6,7 milyon öğrencinin en az bir çevrim içi ders aldığı bildirilmiştir (Rajabalee ve diğerleri, 2020).

Covid-19 küresel salgını ve deprem kaynaklı fiziksel öğrenim ortamına erişimin engellenmesi nedeniyle çevrim içi öğrenme ortamları eğitimin kesintiye uğramaması için önemli bir öğrenim biçimi haline gelmiştir (Xu ve diğerleri, 2023). Ulusal eğitim istatistikleri merkezi 2022 yılında yayınladığı verilerde tamamen çevrim içi eğitime kayıtlı lisans öğrencisi sayısının 2019'a göre 2020'de yüzde 186 daha fazla olduğunu belirtmiştir (Hodges ve diğerleri, 2020). Çevrim içi öğrenme ortamları teorik tabanlı mesleki disiplinler için kurtarıcı bir öğretim metodu olmasına rağmen ebeklik gibi klinik öğrenme ortamlarında beceri eğitimi gerektiren uygulamalı disiplinler için sorunların oluşmasına neden olmuştur (Ahmed ve diğerleri, 2020; Akyıldız, 2021). Ebeklik eğitiminde öğrencilerin, ebeklik uygulamalarını bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini bütünleştirerek sunması hedeflenmektedir (Rahman ve diğerleri, 2022). Çevrim içi öğrenme ortamları ile tüm becerilerin aktarımı mümkün değildir.

Uluslararası Ebeklik Konfederasyonu (International Confederation of Midwives-ICM) tarafından ebeklik eğitimde standardizasyonun sağlanabilmesi için asgari müfredat standardı geliştirilmiştir (ICM, 2021). Eğitim müfredatının en az %40 teorik ve %50 pratik uygulamaları içermesi vurgulanmaktadır. Eğitim ve öğretimin zorunlu kesintiye uğradığı dönemlerde ebeklik öğrencileri klinik eğitim fırsatı bulamamış olup çevrim içi öğrenme ortamları ile eğitim desteklenmeye çalışılmıştır (Çetinkaya & Güney, 2022). Klinik eğitimi kompanse etmek için getirilen bu çözümler öğrencilerin kazanması istenilen yeterliliklerin tamamının aktarımını sağlamamaktadır. Öğrencilerin temel mesleki yetkinliklere sahip olmasının yanı sıra kendilerini yeterli görmesi ve mesleki aidiyetleri de oldukça önemlidir. Klinik uygulama sırasında çevresiyle etkileşim halinde olan bireylerin mesleki aidiyet duygularının geliştiği belirlenmiştir.

Aidiyet, “farklı kişilerarası düzeylerde başkaları için var olma duygusu ve değerli olma algısı” olarak tanımlanmaktadır (Saadatbakht ve diğerleri, 2019). Temel psikolojik gereksinimler arasında yer alan aidiyet duygusu, öğrencilerin klinik eğitiminde ön koşuldur (Hassanvand ve diğerleri, 2014). Artan benlik saygısı, olumlu klinik deneyimler, öz yeterlik, akademik başarı ve kendi kendine öğrenme motivasyonu aidiyet duygusunun avantajları arasında yer almaktadır (Ashktorab ve diğerleri, 2017; Kim & Park, 2011). Mesleği ile aidiyet sağlayamayan öğrenciler, mesleğini benimsemeyen, klinik ortamlardan yabancılaşmış bireyler olarak kalacaklardır (Saadatbakht ve diğerleri, 2019).

Pandemi döneminde karantina önlemleri kapsamında zorunlu bir öğrenim metodu olmasına karşılık pandemi sonrasında da hibrit öğrenme gibi farklı öğrenim teknikleri ile çevrim içi öğrenme ortamları eğitim tekniği olarak kullanılmaya devam etmektedir (Hodges ve diğerleri, 2020). Eksternal faktörler nedeniyle klinik ortamlardan uzak kalan öğrenciler mesleki becerilerini sanal uygulamalar ile geliştirmek zorunda kalmışlardır. Bu durum ebe adaylarının öz etkililik-yeterlik ve mesleki aidiyetleri konusunda bir takım kaygılar gelişmesine neden olmuştur. Bu çalışma, çevrim içi öğrenme ortamlarının ebeklik öğrencilerinin mesleki aidiyet ve öz etkililik-yeterlik düzeylerine etkisini belirlemek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Covid 19 pandemisi nedeniyle Türkiye'de tüm üniversitelerin, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) kararı ile yüz yüze eğitim-öğretim faaliyetleri 23 Mart 2020 tarihinde durdurulmuş, derslerin uzaktan eğitim (çevrim içi) süreciyle devam etmesi yönünde karar alınmıştır (YÖK, 2020). Çalışmanın örnekleminde yer alan öğrenciler 2020-2021 yılları arasında eğitim hayatlarını çevrim içi (uzaktan) öğrenim ile yürütmüştür. Tanımlayıcı ve

korelasyonel desende yürütülen araştırmanın evrenini bir kamu üniversitesinin Ebelik Bölümü birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfında öğrenim gören 357 öğrenciden, gönüllü olarak araştırmaya katılan 218 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya katılım oranı %71 olarak belirlenmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için yapıldığı üniversitesinin Girişimsel Olmayan Etik Kurul’undan etik kurul onayı alınmıştır (Sayı: 9065, Tarih:23.05.2022).

2.2. Veri Toplama Araçları

Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Ebelik Aidiyet Ölçeği (EAÖ)”, “Öz Etkililik-Yeterlik Ölçeği (ÖEYÖ)” kullanılarak toplanmıştır.

2.2.1. Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak oluşturulan bu formda katılımcıların yaş, mezun olunan lise türü, mesleği isteyerek tercih etme, kendini mesleğe ait hissetme durumu vb. sorular yer almaktadır.

2.2.2. Ebelik Aidiyet Ölçeği (EAÖ)

Başkaya ve Sayiner tarafından ebelik aidiyetini değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçek 22 olumlu maddeden oluşmaktadır. Ölçek, “Duygusal aidiyet” ve “Mesleki gelişme ve olanakları değerlendirme” olarak iki alt boyuttan oluşmaktadır. Beşli likert tipinde tasarlanan ölçekte, toplam puan tüm maddelerin toplanması ile hesaplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan minimum 22, maksimum 110 arasında değişmektedir. Alınan toplam puanın artması ebelik aidiyetinin yüksek olduğunu, toplam puanın azalması ise aidiyetin düşük olduğunu belirtmektedir. Ölçeğin, Cronbach-Alpha değeri 0,90 olarak hesaplanmıştır (Başkaya ve diğerleri, 2020). Bu çalışmanın örneklemini için Cronbach alfa değeri 0,95 olarak bulunmuştur.

2.2.3. Öz Etkililik-Yeterlik Ölçeği (ÖEY)

Sherer ve Maddux tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlanması Gözüm ve Akyasan tarafından gerçekleştirilmiştir. Genel öz etkililik yeterlik algısını ölçen ölçekte herhangi bir öznel alan bulunmamaktadır. Beşli likert tipi ile tasarlanan ölçek, 23 maddeden oluşmakta olup ölçekte ters yönde puanlanan maddeler bulunmaktadır. Ölçek; “Davranışa Başlama (DB)”, “Davranışı Sürdürme (DS)”, “Davranışı Tamamlama (DT)”, “Engellerle Mücadele (EM)” olmak üzere 4 alt boyut boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan minimum 23, maksimum 115 olup alınan puanın yüksek olması bireyin genel öz etkililik yeterlilik algısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin, Cronbach-Alpha değeri 0,823 olarak hesaplanmıştır (Gözüm & Akyasan, 2010). Bu çalışmanın örneklemini için Cronbach alfa değeri 0,84 olarak bulunmuştur.

2.3. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verileri, SPSS 16.0 (Statistical Package for Social Science) paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

2.4. Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmanın yürütülebilmesi için yapıldığı üniversitesinin Girişimsel Olmayan Etik Kurul’undan etik kurul onayı alınmıştır (Sayı: 9065, Tarih:23.05.2022). Araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verildikten sonra öğrencilerin izinleri alınmıştır. Araştırmanın tüm aşamalarında “gizlilik ilkesine” uyulmuştur ve Helsinki bildirgesinde yer alan kurallara uygun olarak hareket edilmiştir.

3. BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin; yaş ortalaması $21,01 \pm 1,66$, %97,7’sinin bekar, %89,4’ünün hayatının büyük çoğunluğunu ilde geçirdiği, %60,1’inin gelirinin giderine eşit, %71,1’nin ailesi ile birlikte yaşadığı ve %59,2’sinin anadolu lisesi mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ebe adaylarının %76,1’inin ebelik bölümünü isteyerek tercih ettiği saptandı. Tablo 1’de öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Ait Bulgular (n=218)

	$\bar{X} \pm SS$	Min.	Max.
Yaş	21,01 ± 1,66	18	30
		n	%
Sınıf	1.sınıf	41	18,8
	2.sınıf	44	20,2
	3.sınıf	73	33,5
	4.sınıf	60	27,5
Medeni Durumu	Evli	5	2,3

Hayatını Geçirdiği Yer	Bekar	213	97,7
	Köy	10	4,6
	Kasaba	13	6
	İl	195	89,4
Gelir Durumu	Gelir giderden az	74	33,9
	Gelir gidere eşit	131	60,1
	Gelir giderden fazla	13	6
Öğrenim Döneminde Kaldığı yer	Aile ile birlikte	155	71,1
	Yurtta	39	17,9
	Özel Ev	24	11
Mezun Olunan Lise Türü	Anadolu Lisesi	129	59,2
	Sağlık Lisesi	30	13,8
	Fen Lisesi	2	0,9
	İmam Hatip Lisesi	44	20,2
	Özel Lise	13	6
Ebelik Bölümünü İsteyerek Tercih Etme Durumu	Evet	166	76,1
	Hayır	52	23,9

Çalışmaya katılan öğrencilerin; tahmini genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) $3,21 \pm 0,38$, %79,4'ünün kendini ebelik mesleğine ait hissettiği, %66,5'inin ebelik bölümüne devam etmekten memnun olduğu ve %74,8'inin orta düzeyde başarılı olduğu saptanmıştır. Ebelik öğrencilerinin %48,2'sinin meslek hayatına geçmek için kendini teorik ve pratik açıdan kısmen yeterli gördüğü tespit edilmiştir. Tablo 2'de öğrencilerin ebelik mesleğine ve akademik hayatına ilişkin bulgulara yer almaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Ebelik Bölümü ile ilgili düşünceleri ve Akademik başarılarına İlişkin Bulgular (n=218)

	$\bar{X} \pm SS$	Min.	Max.
Genel Ağırlıklı Not Ortalaması	$3,21 \pm 0,38$	2	4
		n	%
Kendini Mesleğe Ait Hissetme	Evet	173	79,4
	Hayır	45	20,6
Ebelik Bölümüne Devam Etmekten Memnun Olma Durumu	Evet	145	66,5
	Hayır	8	3,7
	Kısmen	65	29,8
Akademik Başarı Durumu	Düşük	14	6,4
	Orta	163	74,8
	Yüksek	41	18,8
Meslek Hayatına Geçmek İçin Kendini Teorik Ve Pratik Açından Yeterli Görme	Evet	18	8,3
	Hayır	95	43,6
	Kısmen	105	48,2

Çalışma kapsamında, öğrencilerin çevrim içi öğrenme ortamlarını 1 ile 10 arasında puanlaması istenmiştir (1 puan: yetersiz; 10: çok yeterli) puan ortalaması $4,89 \pm 2,08$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin çevrim içi öğrenme ortamlarını teorik bilgede yeterli bulma oranı %23,4 olarak hesaplanırken, uygulamalı eğitimde bu oran %7,8 olarak hesaplanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %51,4'ü çevrim içi öğrenme ortamları ile alınan eğitimin mesleğe yeterli düzeyde hazırlamadığını düşünmektedir. Öğrencilerin %83,9'u seçme şansı sunulması durumunda fiziki öğrenme ortamlarını tercih edeceğini belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Çevrim içi Öğrenme Ortamlarına İlişkin Düşüncelerine Ait Bulgular (n=218)

	$\bar{X} \pm SS$	Min.	Max.
Çevrim içi ortamlarını yeterli bulma durumu puan ortalaması	$4,89 \pm 2,08$	1	10
		n	%
Teorik eğitimde çevrim içi ortamları yeterli bulma durumu	Evet	51	23,4
	Hayır	75	34,4
	Kısmen	92	42,2
Uygulamalı eğitimde çevrim içi ortamları yeterli bulma durumu	Evet	17	7,8
	Hayır	157	72
	Kısmen	44	20,2
Çevrim içi öğrenme ortamları ile alınan eğitimin mesleğe yeterli düzeyde hazırladığını düşünme	Evet	20	9,2
	Hayır	112	51,4
	Kısmen	86	39,4
Öğrenme ortamı tercihi	Çevrim içi Öğrenme Ortamları	35	16,1
	Fiziki Öğrenme Ortamları	183	83,9

Çevrim içi öğrenme ortamların avantajlarını öğrenciler; %71,6'sı yer ve zaman bağımsızlığı, %56,5'ü düşük maliyet ile eğitim alınabilmesi, %83,9'u sürekli eğitim imkânı sağlama, %72,9'u ise eğitimde fırsat

eşitliğinin sağlanması olarak belirtmiştir. Çevrim içi öğrenme ortamların dezavantajlarını ise %77,9'u yeterli etkileşimin sağlanamaması, %62,8'i interaktif öğrenmenin sağlanmaması, %68,3'ü fırsat eşitsizliği, %81,7'si teknik yetersizlikler, %78,9'u uygulamalı eğitimlerin etkin yürütülememesi, %70,2'si odaklanma güçlüğü, %50'si akran ve grup etkileşiminin sağlanamaması olarak belirtmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin Çevrim içi Öğrenme Ortamlarının Avantaj ve Dezavantajlarına İlişkin Bulgular (n=218)

Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarının Avantajları		n	%
*Yer ve zaman bağımsızlığı	Evet	156	71,6
	Hayır	62	28,4
*Düşük maliyet ile eğitim alınabilmesi	Evet	123	56,4
	Hayır	95	43,6
*Sürekli eğitim imkanı sağlama	Evet	183	83,9
	Hayır	35	16,1
*Eğitimde fırsat eşitliği	Evet	159	72,9
	Hayır	59	27,1
Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarının Dezavantajları			
*Yeterli etkileşiminin sağlanamaması	Evet	169	77,9
	Hayır	48	22,1
*İnteraktif öğrenmenin sağlanmaması	Evet	137	62,8
	Hayır	81	37,2
*Fırsat eşitsizliği	Evet	149	68,3
	Hayır	69	31,7
*Teknik yetersizlikler	Evet	178	81,7
	Hayır	40	18,3
*Uygulamalı eğitimlerin etkin yürütülememesi	Evet	172	78,9
	Hayır	46	21,1
*Odaklanma güçlüğü	Evet	153	70,2
	Hayır	65	29,8
*Akran ve grup etkileşiminin sağlanamaması	Evet	109	50
	Hayır	109	50

***Birden fazla yanıt verilmiştir.**

Katılımcıların EAÖ puan ortalaması $86,33 \pm 15,29$ iken, ÖEYÖ puan ortalaması $83,37 \pm 12,28$ olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin Ebelik bölümünü isteyerek tercih etme, çevrim içi öğrenmeden memnuniyet düzeyi, gelir durumu ve sınıf değişkeninin EAÖ, ÖEYÖ ölçek puanlarını anlamlı olarak etkilemediği saptanmıştır ($p > 0,05$) (Tablo 5).

Öğrencilerin bölümünü isteyerek tercih etme, ebelik bölümüne devam etmekten memnun olma ve akademik başarı durumu değişkeninin EAÖ puan ortalamalarını anlamlı olarak farklılaştırdığı belirlenirken, sınıf düzeyi ve gelir durumu değişkeninin EAÖ puan ortalamasını anlamlı olarak etkilemediği saptanmıştır ($p > 0,05$)

Öğrencilerin bölümünü isteyerek tercih etme, akademik başarı ve gelir durumu değişkeninin ÖEYÖ puan ortalamalarını anlamlı olarak farklılaştırdığı belirlenirken, sınıf düzeyi ve ebelik bölümüne devam etmekten memnun olma değişkeninin ÖEYÖ puan ortalamasını anlamlı olarak etkilemediği saptanmıştır ($p > 0,05$) (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre EAÖ ve ÖEYÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

	EAÖ	ÖEYÖ
	Ort±SS	Ort±SS
Sınıf	1.sınıf	84,24±12,39
	2.sınıf	82,50±12,67
	3.sınıf	82,68±12,29
	4.sınıf	84,26±12,10
	KW:4,858	KW:;742
	p:;182	p:;851
Gelir Durumu	Gelir giderden az	80,69±13,22
	Gelir gidere eşit	85,24±11,37
	Gelir giderden fazla	79,84±12,85
	KW:3,614	KW:7,001
	p:;164	p:;030
Bölümü İsteyerek Tercih Etme Durumu	Evet	84,90±12,14
	Hayır	78,48±11,52
	U:-3,194	U:-3,089

		p:,001	p:,002
Ebelik Bölümüne Devam Etmekten Memnun Olma Durumu	Evet	89,64±12,88	85,45±11,73
	Hayır	65±28,25	80,12±11,49
		U:-3,224	U:-1,447
		p:,001	p:,148
Akademik Başarı Durumu	Düşük	80,78±21,38	74,14±12,67
	Orta	85,09±14,93	81,70±11,36
	Yüksek	93,17±12,36	93,17±10,17
		KW:15,665	KW:39,227
		p:,000	p:,000

U:Mann Whitney U Test, KW: Kruskal Wallis Test

Araştırmada öğrencilerin Ebelik Aidiyet Ölçeği ve Öz Etkililik-Yeterlik Ölçeği puan ortalamaları arasında yapılan korelasyon analizinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=,295$, $p=,000$). Öğrencilerin ebelik aidiyetleri arttıkça öz etkililik-yeterlik düzeyleri pozitif yönde anlamlı olarak arttığı belirlendi.

Araştırmada öğrencilerin Ebelik Aidiyet Ölçeği ve Öz Etkililik-Yeterlik ölçeği puan ortalamaları ile çevrim içi öğrenme ortamlarını yeterli bulma durumları arasında yapılan korelasyon analizinde anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

4. TARTIŞMA

Ebelerin mesleki rol ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için toplumun ihtiyacını karşılayacak şekilde planlanmış eğitim programlarına katılmaları önemlidir (Luyben ve diğerleri, 2020). Belirli standartlar dahilinde verilen ebelik eğitimi yakın geçmişte zorunlu haller nedeniyle farklı yöntemlerle sunulmuştur. Yüz yüze eğitime karşılık seçilen bu yöntemler teorik eğitimin aktarımını kısmen etkilemesine rağmen klinik eğitimin verilmesinde sorunlara neden olmuştur. Bu doğrultuda bu çalışma, çevrim içi öğrenme ortamlarının ebelik öğrencilerinin mesleki aidiyet ve öz etkililik-yeterlik düzeylerine etkisini belirlemek amacı ile yürütülmüştür.

ICM'in eğitim standartları kapsamında ebelik eğitimi, birbirini tamamlayan teorik ve pratik eğitimlerden oluşmaktadır. Yüz yüze eğitim bu standartlar doğrultusunda planlanabilirken çevrim içi öğrenme ortamlarında ise pratik eğitim simülasyon benzeri sanal yöntemler ile aktarılmaya çalışılmıştır. Çevrim içi öğrenme; video izleme, seminer vb. yöntemlerle eğitimi desteklese de klinik ortamda öğrencilerin psikomotor becerilerinin gelişimini olumsuz etkilemiştir. Literatürde çevrim içi sunulan eğitimin öğrencilerin; klinik ve teknik becerileri kazanmasında etkili olmadığı, özgüvenlerini ve mesleğe hazırlanmalarını olumsuz etkilediğini belirten çalışmalar mevcuttur (Çetinkaya & Güney, 2022; Luyben ve diğerleri, 2020; Abbasi ve diğerleri, 2020). Benzer şekilde Çetinkaya ve Güney tarafından gerçekleştirilen çalışmada da çevrim içi öğrenmenin klinik becerileri, profesyonelliği ve özgüveni geliştirmek için yeterli olmadığını göstermiştir (Çetinkaya & Güney, 2022). Çalışmamızda da literatür ile paralel olarak öğrencilerin çevrim içi öğrenme ortamlarını uygulamalı eğitimde yeterli bulma oranı %7,8 olarak belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %51,4'ü çevrim içi öğrenme ortamları ile alınan eğitimin mesleğe yeterli düzeyde hazırlamadığını düşünmektedir.

Armstrong ve arkadaşları tarafından 2020 yılında lisans ve lisansüstü öğrencilerde gerçekleştirdikleri çalışmada, öğrenciler kampüse gitmek için para ve zaman harcamak zorunda kalmamalarını çevrim içi eğitim yönteminin avantajı olarak belirtmişlerdir. Çınar ve arkadaşları (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise katılımcıların %60,4'ü çevrim içi eğitimin her yerden ulaşılabilir olması ve %58,2'si esnek çalışma programı sağlaması açısından avantajlı olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde çalışmamızda da çevrim içi öğrenme ortamlarının avantajları arasında öğrencilerin; %83,9'u sürekli eğitim imkânı, %71,6'sı yer ve zaman bağımsızlığı sağlaması ve %56,4'ü ise düşük maliyet ile eğitim alınabilmesi olarak belirtmişlerdir.

Öğrenci memnuniyeti çevrim içi öğrenme ortamları için önemli bir çıktıdır. Çalışmamız sonucunda öğrencilerin; %77,9'u yeterli etkileşimin sağlanamaması, %68,3'ü fırsat eşitsizliği, %81,7'si teknik yetersizlikler, %70,2'si ise odaklanma güçlüğü nedeniyle çevrim içi öğrenme ortamlarını dezavantajlı bulduklarının belirtmiştir. Literatürde çevrim içi öğrenme ortamlarının etkinliğinin değerlendirildiği çalışmalarda da çevrim içi eğitimin; öğrenci eğitici etkileşiminin sağlanamaması, altyapısının yetersizliği gibi nedenlerle öğrenmeyi olumsuz etkilediği ve öğrencilerin çevrim içi öğrenme platformlarına uyumda zorlandıkları ve dikkat ve

motivasyonlarının düştüğü tespit edilmiştir (Çetinkaya & Güney, 2022; Armstrong-Mensah ve diğerleri, 2020; Topuz ve diğerleri, 2021).

Öğrencinin öğrenme ortamından memnuniyet düzeyi ile öğrenme başarısı arasında ilişki olduğu çeşitli çalışmalar tarafından belirlenmiştir. Benzer şekilde öğrencinin çevrim içi öğrenme ortamını benimsemesi motivasyon ve yeterlilik düzeyleri gibi faktörlerini etkilediği tespit edilmiştir (Çınar ve diğerleri, 2022). Çalışmamız kapsamında, öğrencilerin çevrim içi öğrenme ortamlarını yeterli bulma düzeylerini 1 ila 10 arasında puanlaması istenmiş olup puan ortalaması $4,89 \pm 2,08$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin %5,5'i 1 puan verirken, %3,2'si 10 puan vermiştir. Çalışmaya katılan ebe adaylarının çevrim içi öğrenme ortamlarını yeterli bulma düzeyleri orta düzeyin altında olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin akademik motivasyonları mesleki yeterliliğin sağlanması için önemlidir. Akademik motivasyon, eğitimde başarıya ulaşmayı amaçlayan faaliyetleri yönlendiren içsel bir süreçtir. Çalışmalar, öğrenme motivasyonunun öğrenme hedeflerine ulaşılmasında belirleyici faktörlerden biri olduğunu, öğrencilerin derslere karşı olumlu tutum geliştirmesini sağladığını ve akademik performanslarını etkilediği göstermiştir (Çetinkaya & Güney, 2022; Puspitarini & Hanif, 2019). Benzer şekilde çalışmamız sonucunda akademik başarısı yüksek olan, bölümü isteyerek tercih eden öğrencilerin mesleki aidiyet ve öz etkililik-yeterlilik düzeyleri anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$).

Öğrencilerin olumlu motivasyonel tutum, profesyonel kimlik ve profesyonel iletişim becerilerini geliştirebilmeleri için aidiyet duygusunun teşvik edilmesi oldukça önemlidir (Tang ve diğerleri, 2023; Brandford ve diğerleri, 2022). Literatürde, çevrim içi öğrenme ortamlarında eğitim alan öğrencilerin bireyler ile bağlantı ve etkileşim kurmakta zorlandığı ve yalnızlık duygularının arttığı belirtilmektedir (Tang ve diğerleri, 2023). Tang ve arkadaşlarının 2023 yılında gerçekleştirdikleri çalışma da çevrim içi öğrenme ortamlarının birinci sınıf sağlık öğrencilerinin aidiyet duygusunu geliştirmede yeterli olmadığı ve bu konuda geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çalışmamız sonucunda da Ebelik Aidiyet Ölçeği puan ortalamaları ile öğrencilerin çevrim içi öğrenme ortamlarını yeterli bulma durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Çınar ve ark. tarafından hemşirelik öğrencilerinde gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin %72,5'i öğrenim gördükleri programda uzaktan eğitim alternatifleri olsa dahi yine de yüz yüze eğitime karar vereceklerini bildirmiştir (Çınar ve diğerleri, 2022). Benzer şekilde çalışmamızda öğrencilerin %83,9'u seçme şansı sunulması durumunda fiziki öğrenme ortamlarını tercih edeceğini belirtmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Covid-19 pandemisi eğitim sistemini etkileyerek eğitimin uygulanma biçiminde bazı zorunlu değişikliklere neden olmuş ve bu kapsamda yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır. Çevrim içi öğrenme (uzaktan eğitim) eğitimin sürekliliği ve fırsat eşitliği açısından avantaj sağlasa da uygulamalı disiplinler için yetersiz kalmaktadır. Nitekim, çalışma bulguları doğrultusunda, Covid-19 pandemisi nedeniyle çevrimiçi öğrenmeyi deneyimleyen öğrencilerin öz etkililik-yeterlilik ve mesleki aidiyetlerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Akademik başarı düzeyi, bölümü isteyerek tercih etme değişkenlerinin çalışmaya katılan ebe adaylarının öz etkililik-yeterlilik ve mesleki aidiyetlerini anlamlı olarak etkilediği belirlenmiştir. Bununla birlikte, ebeliğe devam etmekten memnun olanların ebelik bölümü aidiyetlerinin yüksek olduğu ve gelir durumunu düşük olarak ifade edenlerin öz etkililik-yeterlilik puan ortalamalarının düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin ebelik aidiyetleri arttıkça öz etkililik-yeterlilik düzeyleri pozitif yönde anlamlı olarak arttığı belirlenmiştir. Çevrim içi öğrenme gibi teknoloji destekli eğitim yöntemleri tasarlanırken sistemin iyi yapılandırılması ve öğrenme çıktılarının açıkça belirtilmesi çok önemlidir. Öğrencilerin öz etkililik-yeterlilik ve mesleki aidiyetlerini etkileyen faktörlerin de göz önünde bulundurularak etkili uzaktan eğitim stratejilerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın bir kamu üniversitesi ebelik bölümü ile gerçekleştirilmesi sebebiyle bulguların sınırlı olarak genellenebilir olması araştırmanın sınırlılıkları arasındadır.

BEYAN

“Çevrim İçi Öğrenme Ortamlarının Ebelik Öğrencilerinin Mesleki Aidiyet Ve Öz Etkililik Yeterlilik Düzeylerine Etkisi” isimli makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Abbasi, M. S., Ahmed, N., Sajjad, B., Alshahrani, A., Saeed, S., Sarfaraz, S., ... & Abduljabbar, T. (2020). E-Learning perception and satisfaction among health sciences students amid the COVID-19 pandemic. *Work*, 67(3), 549-556.
- Ahmed, H., Allaf, M., & Elghazaly, H. (2020). COVID-19 and medical education (Mar, 10.1016/S14733099 (20) 30226-7, 2020). *Lancet Infectious Diseases*, 20(5), E79-E79.
- Akyıldız, D. (2021). Distance education of midwifery students during the COVID-19 pandemic: challenges and recommendations. *European Journal of Midwifery*, 5
- Armstrong-Mensah E, Ramsey-White K, Yankey B, Self-Brown S. (2020). COVID-19 and distance learning: Effects on Georgia State University school of public health students. *Pub Health Front*, 8: 576227.
- Ashktorab, T., Hasavand, S., & Seyedfatemi, N. Salman, i N., & Hosseini, S.(2017). Factors affecting the belongingness sense of undergraduate nursing students towards clinical setting: a qualitative study. *Journal Of Caring Sciences*, 6(3), 221-235.
- Baskaya, Y., Sayiner, F. D., & Filiz, Z. (2020). How much do I belong to my profession? A scale development study: Midwifery Belonging Scale. *Health Care for Women International*, 41(8), 883-898.
- Brandford, E., Wang, T., Nguyen, C., & Rassbach, C. E. (2022). Sense of belonging and professional identity among combined pediatrics-anesthesiology residents. *Academic Pediatrics*, 22(7), 1246-1253.
- Çetinkaya, Ş. Ş., & Güney, D. (2022). The Effect of Distance Education on the Professional Competence and Academic Motivation of Midwifery Students: A Qualitative Study. *Black Sea Journal of Health Science*, 5(3), 540-546.
- Çınar, S., Özbay, Ö., & Kanbay, Y. (2022), Distance education in nursing: Readiness and satisfaction levels of students. *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 5(2), 467-480.
- Gözüm, S., Akyasan, S. (2010). Öz-Etkililik Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe Formunun Güvenilirlik ve Geçerliliği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1).
- Hassavand, S., Ashktorab, T., Seyed, F. N., & Zayeri, F. (2014). Translation, Cultural Adaptation, And Reliability Of Nursing Students'belongingness Scale-Clinical Placement Experience. *Future Med Educ J*. 4(3):22– 5. Persian.
- Hodges, C. B., Moore, S., Lockee, B. B., Trust, T., & Bond, M. A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning.
- International Confederation of Midwives-ICM. (2021). “Global standards for midwifery education”. <https://www.internationalmidwives.org/our-work/policy-and-practice/global-standards.html> (Erişim Tarihi: 15 Temmuz, 2023).
- Kim, M., & Park, S. Y. (2011). Factors affecting the self-directed learning of students at clinical practice course for advanced practice nurse. *Asian Nursing Research*, 5(1), 48-59.
- Luyben, A., Fleming, V., & Vermeulen, J. (2020). Midwifery education in COVID-19-time: Challenges and opportunities. *Midwifery*, 89, 102776
- Puspitarini, Y. D., & Hanif, M. (2019). Using Learning Media to Increase Learning Motivation in Elementary School. *Anatolian Journal of Education*, 4(2), 53-60.
- Rahman, N. M., Made, S., Usman, A. N., Idris, I., Unde, A., & Bahar, B. (2022). Analysis of understanding of midwife students of midwife care as the impact of online learning. *International Journal of Health and Medical Sciences*, 5(1), 63-66.

- Rajabalee, B. Y., Santally, M. I., & Rennie, F. (2020). A study of the relationship between students' engagement and their academic performances in an eLearning environment. *E-learning and Digital Media*, 17(1), 1-20.
- Saadatbakht, M., Ahmadi, A., Mehdizadeh Zare Ansari, A., Azizzade Forouzi, M., & Jahani, Y. (2019). The Effectiveness of Group Counseling with Emphasis on Communication Skills on Midwifery Students' Sense of Belonging in Clinical Settings. *Strides in Development of Medical Education*, 16(1).
- Tang, C., Thyer, L., Bye, R., Kenny, B., Tulliani, N., Peel, N., ... & Dark, L. (2023). Impact of online learning on sense of belonging among first year clinical health students during COVID-19: student and academic perspectives. *BMC Medical Education*, 23(1), 100.
- Topuz, Ş., Sezer, N. Y., Aker, M. N., Gönenç, İ. M., Cengiz, H. Ö., & Korucu, A. E. (2021). A SWOT analysis of the opinions of midwifery students about distance education during the Covid-19 pandemic a qualitative study. *Midwifery*, 103, 103161.
- Xu, Z., Zhao, Y., Liew, J., Zhou, X., & Kogut, A. (2023). Synthesizing research evidence on self-regulated learning and academic achievement in online and blended learning environments: A scoping review. *Educational Research Review*, 100510.
- Yüksek Öğretim Kurumu-YÖK. (2020). "Üniversitelerde uygulanacak uzaktan eğitime ilişkin açıklama". <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx> (Erişim Tarihi: 15 Temmuz, 2023).